

بررسی توزیع فراوانی عدم رعایت اصول نگارش فارسی در پایان نامه‌های کارشناسی ارشد ناپیوسته و دکترای دانشکده‌های پزشکی و داروسازی در سال ۷۹-۱۳۷۸*

اکبر کلاهدوزان^۱، منصوره معینی^۲، احمد پاپی^۳، غلامرضا عسگری^۴، بهزاد ذوالفقاری^۵

چکیده

مقدمه. در مجامع علمی، پایان نامه‌ها به عنوان نتایج تحقیقات دانش پژوهان در نظر گرفته می‌شود و هویت علمی دانشگاهها در گرو ارزیابی همین اسناد است. هر چقدر اصول نگارش در این پایان نامه‌ها به خوبی رعایت شود؛ محتوای نوشته‌ها با کمال فصاحت و بلاغت به خواننده انتقال می‌یابد. لذا در این پژوهش سعی شده است رعایت اصول و قواعد نگارش زبان فارسی مورد بحث و بررسی قرار گیرد. شایان ذکر است نگارنده در زمینه ویراستاری پایان نامه و پژوهش تاکنون با تحقیقی مواجه نبوده است.

روش بررسی. این مطالعه از نوع توصیفی بوده و جامعه‌ی مورد مطالعه‌ی آن تمام پایان نامه‌هایی است که در مقاطع کارشناسی ارشد ناپیوسته و دکترای سال ۱۳۷۸ در دانشکده‌های پزشکی و داروسازی دفاع شده است.

در این پژوهش ابتدا غلط‌های نگارشی در پایان نامه‌ها مشخص شد در پنج جدول (رسم الخط، نکات دستوری، شیوه‌ی تنظیم تحقیق، درک مطلب و نشانه گذاری) به طور جداگانه ثبت گردید. تمام اطلاعات به دست آمده با استفاده از روشهای آمار توصیفی (فراوانی درصد و میانگین) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها. با توجه به نتایج به دست آمده بیشترین تعداد غلط به تایپ پایان‌نامه اختصاص داشت و میانگین آن ۱۸/۹۲ بود. پس از آن شیوه‌ی صحیح نوشتن همزه رعایت نشده و میانگین آن ۱۳/۶۶ مشاهده گردید. کمترین تعداد غلط مربوط به ترتیب صفحات گزارش بود. در مقایسه‌ی میانگین تعداد غلط در جداول پنجگانه (که در بالا بدان اشاره شد) مشخص شد بیشترین تعداد غلط مربوط به جدول شیوه‌ی تنظیم تحقیق می‌باشد و کمترین تعداد غلط به جدول نکات دستوری اختصاص دارد. براساس نتایج آزمون آنالیز واریانس با تکرار مشاهدات مشخص شد تعداد غلطها در حیطه‌های مختلف یکسان نیست.

نتیجه‌گیری. در این تحقیق مشخص گردید میانگین غلطهای جدول تنظیم تحقیق از همه بیشتر بود. همچنین میزان غلطهای نشانه گذاری، درک مطلب رسم الخط و نکات دستوری به ترتیب بیشتر مشاهده گردید. لذا با توجه به نتایج به دست آمده مشخص گردید، در زمینه‌ی کیفیت تایپ پایان نامه‌ها رسم الخط، به ویژه شیوه‌ی صحیح نوشتار همزه، اتصال حرف «ب» به اسم و فعل، پیوسته و یا ناپیوسته نوشتن واژه‌ها، نشانه گذاری و کاربرد علامتهای نقطه و پرگول و نقطه باید توجه بیشتری معطوف گردد.

واژه‌های کلیدی. اصول و قواعد نگارش، شیوه‌ی صحیح خط فارسی، نشانه گذاری، ویراستاری پایان نامه‌ها، نکات دستوری، شیوه‌ی تنظیم پژوهش.

مقدمه

انسان به طور ذاتی موجودی اجتماعی است و تمایل دارد با هموعان خویش به صورت جمعی زندگی کند. از این رو علاقه‌مند است برای رفع نیازهای خود با دیگران ارتباط داشته باشد. بهترین وسیله‌ای که می‌تواند ارتباط انسان را با دیگران فراهم سازد «زبان» است. دانشمندان علم زبان‌شناسی در تعریف زبان گفته‌اند «زبان مجموعه‌ای از

* - این مقاله حاصل طرح تحقیقاتی شماره ۸۱۰۲۹ می‌باشد که توسط معاونت

پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان حمایت شده است.

۱- مربی گروه دروس عمومی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

Email:kolahdozan@mng.mui.ac.ir

۲- کارشناس ارشد زبان و ادبیات فارسی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

۳- مربی کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

۴- قائم مقام مدیر درمان دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

۵- دستیار فارما کونوزی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

الفاظ، واژه‌ها و نشانه‌هایی است که به طور ارادی و قراردادی برای انتقال مفاهیم ذهنی و ارتباط با دیگران به کار گرفته می‌شود» (۱). با توجه به این تعریف می‌توان گفت انسان به سه روش می‌تواند مطالب ذهنی خویش را به دیگران انتقال دهد:

الف) زبان گفتاری و شنیداری

ب) زبان نوشتاری

ج) زبان رمز و اشاره

شالوده‌ی زبان گفتاری الفاظ می‌باشد و در این نوشته به توضیح درباره‌ی آن نیازی نیست. اساس زبان و رمز اشاره نشانه‌هاست و این زبان نیز بسیار محدود است لذا از بیان آن صرف نظر می‌شود. آنچه موضوع بحث ما در این نوشته می‌باشد «زبان نوشتاری» است. زبان نوشتاری به عنوان یکی از راههای ارتباط دهنده بین افراد جامعه در بیان مقالات، کتابها و پایان‌نامه‌ها بسیار حائز اهمیت است، هر چند قواعد و آداب نگارش در این زبان بیشتر رعایت شود، مفاهیم ذهنی نویسنده کاملتر و سریعتر به ذهن خواننده انتقال می‌یابد. از طرفی نگارنده بر این باور است که زبان پارسی زبانی پویاست و قادر است نیازهای اهل زبان را در دوره‌های مختلف برطرف سازد. لذا شایسته است دست اندرکاران زبان فارسی برای پاسخگویی به نیازهای جامعه و تبیین قواعد و نگارش آن گامهای موثری بردارند چگونگی ارتباط از طریق زبان نوشتاری تابع دو گونه ساختار است که می‌توان از آن دو نامهای ساختار درونی و بیرونی یاد کرد. غرض از ساختار درونی روابط میان اجزا و عناصری است که نوشته را هویت می‌بخشد و آن را قابل خواندن می‌کند. بدین منظور یک نوشته می‌بایست از طریق ترکیب درست کلمات، عبارات، جملات، بندها، فصلها، تدابیر تصویر و جزء آن، کل واحدی را پدید آورد که به عنوان اثری مشخص متمایز از آثار مشابه دیگر، از ساختاری سازماندار و هدفمند برخوردار باشد (۱).

از این رهگذر هر چقدر نکات نگارش زبان و شیوه‌ی صحیح خط فارسی بیشتر رعایت شود؛ مطالب علمی با بیانی رسا و در کمال فصاحت و بلاغت، سریع به خواننده منتقل می‌شود. هر نوشته‌ای از قبیل کتاب، پایان‌نامه، مقالات از آن جهت که بیانگر مطالعات علمی است بسیار ارزشمند می‌باشد. از طرفی پایان‌نامه‌ها اسناد گویا و به جا ماندنی است که

حاصل زحمات علمی دانش پژوهان در هر رشته تحصیلی می‌باشد. لذا شایسته است این پایان‌نامه‌ها که نتایج تحقیقات محققان دانشگاهی است؛ قبل از تدوین و تکثیر با مسؤولیت یک نفر که در این زمینه مهارت دارد ویراستاری شود.

با توجه به آن که در هر سال تعداد زیادی پایان‌نامه در رشته‌ها و مقاطع مختلف تحصیلی به رشته‌ی تحریر در می‌آید، اهمیت موضوع بیشتر مشخص می‌شود. از طرفی با توجه به مشاهداتی که بیانگر ضعف پایان‌نامه‌هاست (به گونه‌ای که بیشتر استادان رنجش خاطر خویش را از این موضوع ابراز داشته‌اند) شایسته است در این خصوص گامی هر چند اندک برداشته شود.

بیشتر پایان‌نامه‌ها از شیوه‌ی نگارش صحیح برخوردار نبوده و گاهی اوقات برای دستیابی فهم صحیح و دریافت عمق مطالب باید یک متن چند مرتبه با دقت خوانده شود. از طرفی باید اذعان کرد دیدگاهها و آرای هر فرد تا زمانی که آزادانه در اختیار دیگران قرار نگیرد ارزیابی نخواهد شد و تا ارزیابی نشود هویت علمی نخواهد یافت و در شبکه‌ی علم جایگاهی کسب نخواهد کرد و این مهم جز از طریق نوشتن تحقق نمی‌یابد (۱).

برای فهم بیشتر از ویژگیهای یک نوشته‌ی خوب به تعاریف مختلف و نظریه‌های موجود می‌پردازیم.

یک نوشته‌ی خوب از حیث مفهوم، محتوا و پیام چنان ارزشمند است که جامعه را به سوی پیشرفت و آسایش و سعادت و کمال رهنمون می‌سازد (۲).

ویژگیهای یک نوشته‌ی خوب عبارت است از:

۱ - ساده نویسی؛ یک نوشته‌ی خوب باید ساده و روان و در عین حال شیوا و رسا باشد.

۲ - وحدت موضوع؛ فراهم کردن تناسب و ربط طبیعی مبانی مورد بحث در نوشته به طوری که نویسنده در سراسر نوشته از اصل موضوع دور نشود.

۳ - عفت قلم و پاکی فکر در نوشته رعایت شود.

۴ - نکات دستوری؛ املا، کلمات، قواعد نشانه گذاری، نظم و ترتیب منطقی نوشته به خوبی رعایت شود.

شیوه‌ی صحیح خط فارسی

رعایت شیوه‌ی املا، صحیح کلمات در زبان فارسی به

روش بررسی

این پژوهش از نوع توصیفی بوده و جامعه آماری آن شامل تمام پایان‌نامه‌ها کارشناسی ارشد ناپیوسته و دکترا در سال ۱۳۷۸ در دانشکده‌های داروسازی و پزشکی است و از نظر هدف مطالعه یک تحقیق کاربردی محسوب می‌شود. هر پایان‌نامه‌ای که به زبان فارسی نگاشته شده و به دنبال انجام تحقیقی نگارش شده باشد در این تحقیق در نظر گرفته شده است. لذا پایان‌نامه‌هایی که به زبان انگلیسی نوشته و ترجمه‌ی متون باشد از محدوده‌ی این پژوهش خارج است. این پایان‌نامه‌ها در کتابخانه‌های دانشکده‌های داروسازی و پزشکی نگهداری می‌شود و مربوط به رشته‌های مختلف این دو دانشکده می‌باشد. تعداد این پایان‌نامه‌ها ۵۳ عدد است.

ابزار جمع‌آوری، جداول طراحی شده براساس سؤالات پژوهش بود که روایی آن توسط متخصصان مربوط تأیید گردید. روش نمونه‌گیری به صورت سرشماری بوده و شامل تمام پایان‌نامه‌هایی است که در سال ۱۳۷۸ دفاع شده است. زمان جمع‌آوری اطلاعات در فصل پاییز و زمستان ۱۳۸۲ بوده است.

در این پژوهش ۴۸ متغیر اصول و قواعد نگارش فارسی در پایان‌نامه‌ها در قالب ۴۸ نکته مطرح شده است. در این پژوهش با مقایسه بین متغیرهایی که در مجموع به مقوله‌ای مشترک اشاره دارند در قالب پنج نکته دسته‌بندی گردید و برای هر کدام جدولی در نظر گرفته شده که عبارتند از:

- ۱- رسم الخط، ۲- درک مطلب، ۳- نشانه‌گذاری،
- ۴- نکات دستوری و ۵- شیوه‌ی تنظیم تحقیق.

ابتدا تمام پایان‌نامه‌ها (در محدوده‌ی ۱۰ صفحه انتخاب شده) و به طور کامل ویراستاری شد. سپس غلطهای متون بررسی گردید و به جداول مربوط منتقل شد. پس از آن توزیع فراوانی هر کدام از جداول پنجگانه محاسبه گردید و با استفاده از روشهای آمار توصیفی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

اولین سؤال پژوهش درصدد مشخص کردن عدم رعایت قواعد نگارش در زمینه‌ی رسم الخط بود. در پاسخ به این سؤال ۱۵ نکته بررسی شد و آمارهای به دست آمده در این پژوهش نشان می‌دهد در خصوص رعایت صحت نوشتار «های بیان

خواننده این امکان را می‌دهد که از علایم و دلالات لفظی درست و نوشتاری صحیح، معانی دقیق و مفاهیم الفاظ نوشته شده را نیک و درست دریابد. بحث درباره‌ی املائی کلمه‌هایی که پیوسته نوشتن آنها از نظر دستور زبان دارای یک مفهوم و جدانویشتن آنها دارای مفهومی دیگر می‌شود، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است (۱).

نشانه‌گذاری و اهمیت آن

منظور از نشانه‌گذاری رعایت قواعد سجاوندی و به کاربردن علامتها و نشانه‌هایی است که خواندن و در نتیجه فهم درست مطالب را آسان می‌کند بیشتر این علامتها و نشانه‌ها در زبان فارسی سابقه‌ی استعمال چندانی ندارد و به بعد از دوران آشنایی ایرانیان با نوشته‌های مغرب زمین به ویژه پس از انقلاب مشروطیت مربوط می‌شود (۱).

ویراستاری

تصحیح متن و بررسی نقاط قوت و ضعف آن (با توجه به اینکه محتوای متن تغییر نکند) می‌باشد. لذا در ویراستاری تغییراتی داده می‌شود که درک و فهم محتوای مطالب آسان می‌شود.

پایان‌نامه‌ها

تمام طرحهای تحقیقاتی که به صورت مکتوبی به زبان فارسی توسط دانشجویان جمع‌آوری شده و با کمک استادراهنما در مقاطع مختلف (کارشناسی ارشد ناپیوسته و دکترا) ارائه شده است.

نکات دستوری

نکاتی است که درباره‌ی ترتیب واژه‌ها از نظر ساختاری جملات و کیفیت به کارگیری واژه‌ها در جای مناسب بیان می‌شود.

شیوه تنظیم تحقیق یا پژوهش

در این خصوص به مطالبی اشاره می‌شود که به شیوه‌ی صحیح تنظیم پایان‌نامه کمک می‌کند از جمله ترتیب صفحات، عنوانها، تقدم و تاخر مطالب، کیفیت تایپ مطالب، رعایت اصول فهرست منابع، فهرست جداول و نمودارها. هدف کلی پژوهش تعیین توزیع فراوانی عدم رعایت اصول و قواعد نگارش فارسی در پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد ناپیوسته و دکترا در دانشکده‌های پزشکی و داروسازی در سال ۱۳۷۸ بوده است.

بدون غلط بود. ۸۷/۴ درصد آن اشتباهاتی داشت. بیشترین پایان‌نامه‌ها در خصوص استفاده صفات مفرد برای موصوف غیرعاقل بدون غلط بود و در خصوص ترتیب واژه‌ها از نظر ساختاری جملات به نسبت در نیمی از پایان‌نامه‌ها در اشتباهاتی مشاهده گردید. در حدود ۶۴/۲ درصد پایان‌نامه‌ها دارای جملات مبهم بودند.

سؤال سوم پژوهش درباره‌ی توزیع فراوانی قواعد نگارش در زمینه‌ی شیوه‌ی تنظیم تحقیق مطرح گردید. که در این خصوص باید اذعان داشت در تمام پایان‌نامه‌ها از نظر پانویس ارجاعی، استفاده از نمودار، ترتیب صفحات گزارش، رعایت اصول کتابنامه در فهرست منابع، رعایت اصول فهرست مطالب و رعایت اصول جداول و نمودارها اشتباهاتی مشاهده نگردید. اما در خصوص کیفیت پایان‌نامه‌ها اشکالات زیادی به چشم می‌خورد به طوری که هیچ پایان‌نامه بدون غلط نبود. حتی در یکی از پایان‌نامه‌ها به تعداد ۴۹ غلط مشاهده گردید. در مورد کاربرد صحیح استفاده از پانویس توضیحی ۸۴/۹ درصد پایان‌نامه‌ها دارای غلط بود. سؤال چهارم پژوهش درباره‌ی توزیع فراوانی رعایت نکات ضروری برای درک مطلب مطرح گردید که در پاسخ به این سؤال مشخص گردید ۷۹/۲ درصد پایان‌نامه‌ها در مورد کاربرد جملات طولانی نامناسب داری غلط است. در خصوص تکرار مطالب و عبارات، بدون اضافه کردن بار معنایی در جمله بیشتر پایان‌نامه‌ها بدون غلط بود (۶۰/۴ درصد). اما در خصوص استفاده از کلمات زاید در متن مشخص گردیده ۸۸/۷ درصد پایان‌نامه‌ها دارای اشکال است. در مورد استفاده از واژه‌های بیگانه در عبارات با توجه به وجود معادل فارسی آن مشخص گردید تمام پایان‌نامه‌ها بدون غلط است. ۹۸/۱ درصد پایان‌نامه‌ها از نظر رعایت گزینش واژه‌های مترادف دارای اشکال است. همچنین بیشتر پایان‌نامه‌ها از نظر ابهام جمله و افتادگی کلمات دارای اشکال است. سؤال پنجم پژوهش درباره‌ی توزیع فراوانی عدم رعایت قواعد مربوط به نشانه‌گذاری مطرح گردید. در پاسخ به این سؤال مشخص گردید تمام پایان‌نامه‌ها در زمینه علامتگذاری دارای اشکال است. در خصوص نقطه گذاری (۷۸/۱ درصد)، نقطه ویرگول (۸۶/۸ درصد)، گیومه (۰/۸۳ درصد)، علامت دو نقطه (۵۷/۶ درصد) بیشترین اشکال در پایان‌نامه‌ها وجود دارد. اما در

حرکت» در واژه‌هایی که جمع بسته می‌شود و در واژه‌هایی که بعد از آن پسوند قرار می‌گیرد اشتباهی مشاهده نگردید. همچنین در خصوص نوشتار صحیح واژه‌هایی که «های» علامت جمع» جمع بسته می‌شود بیشتر پایان‌نامه‌ها بدون غلط بود. در مورد صحت نوشتار کلمات مقصور عربی تعداد غلطها بسیار ناچیز بود به طوری که ۹۶/۲ درصد پایان‌نامه‌ها بدون غلط بود.

اما طبق نتایج به دست آمده مشخص گردید ۶۹/۸ درصد پایان‌نامه‌ها بدون غلط املائی است و ۱۸/۹ درصد آنها یک غلط املائی دارد. در مورد اتصال حروف «می» و «ب» به افعال مشخص شد ۶۹/۸ درصد بدون غلط و ۳۱/۲ درصد به نسبت دارای غلط است. در خصوص اتصال حرف «ب» به اسم مشخص گردید بیشتر پایان‌نامه‌ها دارای غلط است و فقط ۳ پایان‌نامه بدون غلط بود. در مورد اتصال حرف «ب» به عبارت فعلی مشخص گردید در ۶۴/۲ درصد پایان‌نامه‌ها به نسبت غلط وجود دارد. بیشترین تعداد غلط در خصوص رعایت شیوه‌ی صحیح نوشتار همزه می‌باشد و تنها یک پایان‌نامه بدون غلط مشاهده گردید. در این زمینه در یک پایان‌نامه تعداد غلطهای آن ۴۲ عدد بود. در خصوص کاربرد کلمات تئوین دار عربی مشخص گردید ۲۸/۳ درصد پایان‌نامه‌ها بدون غلط است. تعداد ۲۶ پایان‌نامه در خصوص رعایت صحیح کاربرد کلمات عربی بدون غلط مشاهده شد.

دومین سؤال پژوهش درصدد مشخص کردن عدم رعایت قواعد نگارش در زمینه‌ی نکات دستوری در پایان‌نامه‌ها بود. در پاسخ به این سؤال تمام غلطهای دستوری مورد بررسی قرار گرفته و با توجه به هفت نکته از یکدیگر جدا شد.

در مورد کاربرد حرف ربط «که» در جای مناسب آن مشخص شد ۶۷/۹ درصد پایان‌نامه‌ها بدون غلط بود و در ۳۲/۱ درصد آنها اشتباهاتی مشاهده گردید. در خصوص کاربرد حرف «واو» مشخص گردید ۶۰/۴ درصد پایان‌نامه‌ها بدون غلط و ۳۹/۶ درصد آنها دارای غلط است. تعداد ۳۶ پایان‌نامه در خصوص رعایت استفاده صحیح حرف «را» بدون غلط بود ولی در ۱۷ پایان‌نامه اشتباهاتی مشاهده گردید. ۳۸/۷ درصد پایان‌نامه‌ها در مورد رعایت صحیح حذف افعال در آخر جملات دارای اشتباهاتی بود. در مورد رعایت کاربرد صحیح افعال با توجه به فاعل آن ۲۲/۶ درصد پایان‌نامه‌ها

زمینه کاربرد علامت خط فاصله، علامت قلاب و پرانتز، اشکالات کمتری مشاهده گردید.

است و بیشترین غلط مربوط به این قسمت است. پس از آن بیشترین غلط مربوط به رعایت اتصال حرف «ب» به اسم می‌باشد... برای توضیح بیشتر در خصوص میزان اشتباهات رسم الخط به جدول شماره ۱ توجه شود.

رسم الخط

در خصوص تعیین میزان رعایت رسم الخط صحیح، مشخص گردید شیوهی صحیح نوشتن همزه در واژه‌های رعایت نشده

جدول ۱: ترتیب غلط رسم الخط

ردیف	موارد غلط جدول رسم الخط به ترتیب از بالا به پایین	میانگین
۱	رعایت شیوهی صحیح نوشتن همزه در واژه‌ها	۱۳/۶۶
۲	رعایت اتصال حرف «ب» به کلمه	۵/۵۶
۳	رعایت شیوهی صحیح پیوسته یا ناپیوسته نوشتن واژه‌های مرکب	۲/۶۷
۴	رعایت صحت نوشتار کلمات عربی که در فارسی متداول است	۲/۳۵
۵	رعایت اتصال حرف «ب» به عبارت فعلی	۲/۰۹
۶	کاربرد کلمات تنوین دار عربی	۱/۹۶
۷	رعایت اتصال حرف «می» و «همی» به افعال	۱/۸۱
۸	جمع عربی	۱/۶۷
۹	رعایت اتصال حرف «ب» به افعال	۰/۸۴
۱۰	رعایت صحت املاي واژه‌ها	۰/۶۶
۱۱	رعایت نوشتار صحیح واژه‌هایی که با «ها»ی علامت جمع، جمع بسته می‌شوند	۰/۱۳
۱۲	رعایت صحیح نوشتار کلمات مقصور عربی	۰/۱۱
۱۳	رعایت شیوهی نوشتاری واژه‌ها با شیوهی صحیح خط فارسی	۰/۰۷۵
۱۴	رعایت صحت نوشتار «های بیان حرکت» در واژه‌هایی که بعد از آن پسوند قرار می‌گیرد	۰
۱۵	رعایت صحت در نوشتار «های بیان حرکت» در واژه‌هایی که جمع بسته می‌شوند	۰

جدول ۲: ترتیب غلطهای نکات مربوط دستور زبان

ردیف	موارد غلط نکات دستوری به ترتیب از بالا به پایین	میانگین
۱	کاربرد مفاهیم افعال با توجه به فاعل آن	۵/۰۱
۲	رعایت ترتیب واژه‌ها از نظر ساختاری جمله	۱/۵۶
۳	رعایت حذف افعال در آخر جملات	۱/۲۲
۴	جملاتی که دارای ابهام است	۱/۱۱
۵	رعایت کاربرد صحیح حرف واو در عبارات	۱/۰۹
۶	رعایت استفاده صحیح از حرف را در عبارات	۰/۷۷
۷	کاربرد صحیح حرف ربط «که» در جای مناسب	۰/۶۶
۸	کاربرد افعال مجهول	۰/۲۸
۹	استفاده صفات مفرد برای موصوف غیر عاقل	۰/۲۶

نکات دستوری

پژوهشگران پس از بررسی نتایج به دست آمده در زمینه‌ی نکات دستوری متوجه شدند غلط‌های مربوط به افعال و کاربرد صحیح آنها با توجه به فاعل آن بیشتر از موارد دیگر است. همچنین تعداد غلط‌های ترتیب واژه‌ها از نظر ساختار جملات از درصد بالایی برخوردار است.

شیوه‌ی تنظیم تحقیق

در این تحقیق مشخص شد بیشترین غلطها مربوط به کیفیت پایان‌نامه‌ها است.

نشانه گذاری

در این تحقیق مشخص گردید بیشترین غلط مربوط به رعایت کاربرد علامت نقطه ویرگول و علامت گیومه اختصاص دارد (جدول شماره ۵).

جدول ۳: ترتیب تعداد غلطهای شیوه تنظیم تحقیق یا پژوهش

ردیف	موارد غلط مربوط به نکات شیوه‌ی تنظیم تحقیق یا پژوهش	میانگین
۱	کیفیت تایپ پایان‌نامه	۱۸/۹۲
۲	کاربرد صحیح استفاده از پانویس توضیحی	۶/۰۳
۳	کاربرد صحیح ترتیب صفحات گزارش براساس اصول پژوهش‌نامه‌نویسی	۰/۰۱۸
۴	رعایت اصول جدولها و نمودارها	۰
۵	رعایت اصول فهرست منابع	۰
۷	رعایت اصول کتابنامه در فهرست منابع	۰
۸	کاربرد صحیح استفاده از پانویس ارجاعی	۰

جدول ۵: ترتیب تعداد غلطهای مربوط به نشانه گذاری

ردیف	ترتیب غلطها مربوط به نشانه گذاری	زیاد	کم	میانگین
۱	رعایت کاربرد علامت نقطه ویرگول	۳۹	۰	۱۰/۳۷
۲	رعایت کاربرد علامت گیومه برای نشان دادن اهمیت واژه در مطلب	۳۶	۰	۱۰/۱۵
۳	رعایت کاربرد علامت نقطه	۳۸	۰	۷/۷۷
۴	رعایت کاربرد علامت دو نقطه	۹	۰	۱/۴
۵	رعایت کاربرد علامت پرانتز جهت توضیح واژه	۱۳	۰	۱/۲۴
۶	رعایت کاربرد علامت خط فاصله	۵	۰	۰/۸۴
۷	رعایت کاربرد علامت جهت نما	۱۰	۰	۰/۲۸
۸	رعایت کاربرد علامت سؤال	۰	۰	۰
۹	رعایت کاربرد علامت قلاب برای انتقال مطلب	۰	۰	۰

درک مطلب

با توجه به تعداد غلطهایی که در زمینه‌ی درک مطلب مشاهده گردید مشخص شد بیشترین غلطها مربوط به رعایت گزینش واژه‌های مترادف مناسب با متن است و کمترین غلط به کاربرد واژه‌های بیگانه اختصاص دارد (جدول شماره‌ی ۴).

جدول ۴: ترتیب تعداد غلطهای مربوط به درک مطلب

ردیف	ترتیب غلطهای مربوط به درک مطلب	میانگین
۱	رعایت گزینش واژه‌های مترادف مناسب با متن	۱۰/۵۴
۲	استفاده از کلمات زاید در متن و عبارات	۴/۹۴
۳	ابهام جملات	۲/۷۱
۴	افتادگی کلمه	۱/۳۹
۵	تکرار مطالب و عبارات بدون اضافه کردن بار معنایی	۰/۹۵
۶	کاربرد جملات طولانی	۰/۴۹
۷	رعایت کاربرد واژه‌های زبان نوشتار	۰/۱۶
۸	رعایت ترتیب بندها برای نتیجه‌گیری بهتر	۰/۰۵۹
۹	کاربرد واژه‌های بیگانه در عبارات	۰

بحث

از مجموع اشتباهاتی که در پایان‌نامه‌ها مشاهده گردید مشخص شد بیشترین تعداد غلط به «کیفیت پایان‌نامه‌ها» اختصاص دارد به طوری که در یک پایان‌نامه ۴۹ غلط وجود داشت که این مطلب ناشی از آن است که افراد تالیپست با متون تخصصی آشنایی ندارند. همچنین در رعایت شیوه‌ی صحیح نوشتن همزه در واژه‌ها تعداد غلط مشاهده گردید.

پس از بررسی غلطهایی که در پایان‌نامه‌ها مشاهده گردید مشخص شد تعداد غلطهای شیوه‌ی تنظیم تحقیق بیشتر از موارد دیگر است.

آزمون آنالیز واریانس با تکرار مشاهدات نشان می‌دهد میانگین غلطها در حیطه‌های مختلف (تنظیم تحقیق، نشانه گذاری، درک مطلب، رسم الخط و نکات دستوری) یکسان نیست (p-value < 0/001). ضمناً آزمون t-paired نشان می‌دهد در جداول رسم الخط و درک مطلب، همچنین در جداول نشانه گذاری و نکات دستوری تفاوت میانگین غلطها با هم معنی دار نیست. (P-value > 0/05) اما در بقیه‌ی موارد تفاوت میانگین غلطها معنی دار است.

پیشهادات

خصوص نگارش زبان فارسی برای دانشجویان پزشکی و یا دانشجویان رشته‌های مختلف دیگر که برای تمام دوره‌ی تحصیلی خود باید پایان‌نامه ارائه دهند در نظر گرفته شود.

۴ - پیشنهاد می‌شود بیش از آن که دانشجویان شروع به نوشتن پایان‌نامه کنند در کارگاه نگارش و پژوهش‌نامه نویسی دوره‌های آموزشی لازم را سپری کنند.

۵ - پیشنهاد می‌شود پایان‌نامه‌ها پس از تایپ ویراستاری شود و تایید افراد متخصص در این زمینه به همراه پایان‌نامه باشد.

۱ - با توجه به نتایج به دست آمده توصیه می‌شود به ترتیب در خصوص تایپ پایان‌نامه، نشانه‌گذاری، درک مطلب، رسم الخط و نکات دستوری دقت بیشتری از جانب تاییدکنندگان پایان‌نامه مبذول گردد.

۲ - تا آنجا که امکان دارد متون تخصصی به افرادی داده شود که در زمینه‌ی تخصصی مربوط آشنایی داشته باشند به عبارت دیگر تایپ متون مختلف تخصصی شود به عنوان مثال یک نفر که با متون ریاضی آشنایی دارد بهتر می‌تواند نشانه‌های ریاضی را درک کند.

۳ - توصیه می‌شود ساعت کلاسهای درس زبان و ادبیات فارسی بیشتر شود و یا آنکه حداقل یک واحد درسی در

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۸۳/۱۰/۱۵

منابع

- ۱ - گیوی، احمد. شیوه نگارش ادبیات فارسی. تهران: امیرکبیر، ۱۳۸۰.
- ۲ - حری، عباس. آیین نگارش علمی. تهران: دبیرخانه هیات امنای کتابخانه‌های عمومی کشور، ۱۳۸۲.
- ۳ - امینی، کاظم. آیین نگارش مکاتبات اداری. تهران: مرکز آموزش مدیریت دولتی، ۱۳۷۱.
- ۴ - نجفی، ابوالحسن. غلط‌نویسیم: فرهنگ دشواریهای زبان فارسی. تهران: نشر دانشگاهی، ۱۳۷۰.
- ۵ - یارمحمدیان، محمدحسین. راهنمای نگارش و تدوین پایان‌نامه‌ها و ویژه‌ی دانشجویان کارشناسی ارشد و دکترا. اصفهان: مانی، ۱۳۷۸.
- ۶ - یاحقی، محمدجعفر، ناصر، محمد مهدی. راهنمای نگارش و ویرایش. مشهد: آستان قدس رضوی، ۱۳۶۸.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی